

"The Case of the Poisoned Sandwich"

א. Presentation of the Question

1. פעמי יעקב כרך מג עמ' צה

גופא דעובדא: תיכוניםט מאחד מבתי הספר למדעים אי שם בארצות-הברית, לא צלחה דרכו. בלימודים אמנם עשה חיל ונחשב לכימיקאי מעולה, אך מבחינה חברתית כשל ועד מהרה הפך ל"מסכן הכיתה" - מטרה להשתלחות ולהתגרות התלמידים. הגיעו הדברים לידי כך שהיה מי מבין החניכים שעשה לו קבע להעלים מילקוטו של המסכן את הכריך שהכין לעצמו לארוחת הצהרים ולסעוד על חשבון חבירו. איש לא התאמץ לעזור לאותו תלמיד אומלל לעלות על עקבות הגנב. הלה נותר חסר אונים ואובד עצות.

באחד הימים בעיצומה של ההרצאה שלאחר הפסקת הצהרים, החל אחד התלמידים באותה כיתה להשתעל להכחיל ולהקיא... הבהלה היתה גדולה. קם אותו מסכן וביקש להרגיע את הרוחות. ברגע זה הוברר לי מיהו הגנב - אמר. אני הוא שרקחתי חומר כימי רעיל ומסוכן והטמנתי בסנדביץ שלי, מה שגרם לו לגנב להרעלה קשה וקטלנית. בוריוות שלף חומר אחר שבכוחו לנטרל את השפעת החומרים הרעילים. צוות ההצלה שהוזעק למקום פעל בדיקנות ע"פ הוראותיו ומנע את מותו של הגנב. מכאן ואילך דרך כוכבו ומעמדו של אותו תלמיד מסכן, שהפך ל"גיבור התיכון". חכמה בגויים - תאמין.

אחר הנוכחים במקום, צעיר יהודי, משמש כיום כראש מחלקה באחד מבתי החולים בארץ, הציג את השאלה בפני הרב יצחק זילברשטיין במסגרת שיעורו היחודי הנמסר בפני סגל רפואה ואקדמיה. השאלה היתה האם מותר ליהודי לעשות מעשה שכזה שיגרום למותו של הגנב? הרב זילברשטיין ענה: לא רק מותר, אף מצוה יש בדבר - "הלעיטהו לרשע וימות". סביב פסק הלכה זה נטובים המכתבים דלהלן.

2. משפטי התורה א:עט

שאלה

א. גנבים פרצו פעמיים בתוך תקופה של חצי שנה האחרונה לדירתו של אדם הגר בקומה העליונה. בעל הדירה גילה שהפריצה מתבצעת כאשר הגנב עולה לגג ומשם הוא קופץ על הברזלים המשמשים לתליית הכביסה, וע"י כך הוא חודר דרך המרפסת לדירתו, לפיכך התיך בעל הדירה את הברזלים והשאיירם מחוברים קלות. כעבור חודש ניסה הגנב לפרוץ שנית, ובקפיצתו על מתלי הכביסה, הוא ניתק אותם ממקומם, נפל עימם עד לקרקע ונחבל קשות.

האם היה מותר לבעל הדירה לעשות כך? ואם אסור, האם הוא יתחייב לשלם לגנב את נזקו?

ב. חיוב בדיני שמים? גרמא?

3. משנה בבא קמא מז.

הכניס פירותיו לחצר בע"ב שלא ברשות ואכלתן בהמתו של בעל הבית פטור ואם הוזקה בהן בעל הפירות חייב ואם הכניס ברשות בעל החצר חייב

4. גמ' בבא קמא מז:

הכניס פירותיו לחצר בעל הבית וכו': אמר רב לא שנו אלא שהוחלקה בהן אבל אכלה פטור מאי טעמא הוה לה שלא תאכל אמר רב ששת אמינא כי ניים ושכיב רב אמר להא שמעתא דתניא הנותן סם המות לפני בהמת חבירו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים סם המות הוא דלא עבידא דאכלה אבל פירות דעבידא דאכלה בדיני אדם נמי מיחייב ואמאי הויה לה שלא תאכל אמרי הוא הדין אפילו פירות נמי פטור מדיני אדם והא קא משמע לן דאפי' סם המות נמי דלא עבידא דאכלה חייב בדיני שמים ואיבעית אימא סם המות נמי באפרזתא דהיינו פירי:

5. תוס' בבא קמא מז:

הוה לה שלא תאכל - אין לפרש דלכך פטור דחשיב כרוח שאינה מצויה דהא לקמיה אמרינן דברשות חייב גבי היה אוכל חטין והתריז ומת משום דברשות מקבל עליה נטירותא ומה בכך והלא ש"ח פטור ברוח שאינה מצויה כדפי' בריש המניה (לעיל דף כז): אלא היינו טעמא כיון שבמתכוין מביא עליו דבר שמזיקו אינו ראוי זה להתחייב בכך:

6. רמב"ם הל' רוצח ב:א,ב

(א) כל ההורג חבירו בידו כגון שהכהו בסייף או באבן הממיתה או שחנקו עד שמת או שרפו באש הואיל והרגו מכל מקום הוא בעצמו הרי זה נהרג בבית דין:

(ב) אבל השוכר הורג להרוג את חבירו או ששלח עבדיו והרגוהו או שכפת חבירו והניחו לפני הארי וכיוצא בו והרגתו החיה וכן ההורג את עצמו כל אחד מאלו שופך דמים הוא ועון הריגה בידו וחייב מיתה לשמים ואין בהן מיתת בית דין:

ג. מצות הצלה? לא תעמוד על דם רעך?

7. רמב"ם הל' רוצח א:יד

כל היכול להציל ולא הציל עובר על (ויקרא י"ט ט"ז) לא תעמוד על דם רעך וכן הרואה את חבירו טובע בים או ליסטים באים עליו או חיה רעה באה עליו ויכול להצילו הוא בעצמו או שישכור אחרים להצילו ולא הציל או ששמע גוים או מוסרים מחשבים עליו רעה או טומנין לו פח ולא גלה אוזן חבירו והודיעו או שידע בגוי או באנס שהוא קובל על חבירו ויכול לפייסו בגלל חבירו ולהסיר מה שבלבו ולא פייסו וכל כיוצא בדברים אלו העושה אותם עובר על לא תעמוד על דם רעך:

8. רמב"ם הל' רוצח ד:י-יב

(י) המינים והם עובדי עבודה זרה מישראל או העושה עבירות להכעיס אפילו אכל נבילה או לבש שעטנז להכעיס הרי זה מין והאפיקורוסין והן שכופרין בתורה ובנבואה מישראל מצוה להרגן אם יש בידו כח להרגן בסייף בפרהסיא הורג ואם לאו יבוא עליהן בעלילות עד שיסבב הריגתן כיצד ראה אחד מהן שנפל לבאר והסולם בבאר קודם ומסלק הסולם ואומר לו הריני טרוד להוריד בני מן הגג ואחזירנו לך וכיוצא בדברים אלו:

(יא) אבל הגוים שאין בינינו ובינם מלחמה ורועי בהמה דקה מישראל וכיוצא בהן אין מסבבים להן המיתה ואסור להצילן אם נטו למות כגון שראה אחד מהן שנפל לים אינו מעלהו שנאמר (ויקרא י"ט ט"ז) לא תעמוד על דם רעך ואין זה רעך:

(יב) במה דברים אמורים בישראל בעל עבירות העומד ברשעו ושונה בו תמיד כגון הרועים בהמה דקה שפקרו בגזל והם הולכים באולתן אבל ישראל בעל עבירות שאינו עומד ברשעו תמיד אלא עושה עבירות להניית עצמו כגון אוכל נבילות לתיאבון מצוה להצילו ואסור לעמוד על דמו:

9. שלחן ערוך יורה דעה רנא:ב

מי שהוא עבריין להכעיס אפילו למצוה אחת כגון שאוכל נבילה היכא דשכיח בשר כשרה אסור לפדותו אם נסבה (כ"מ בש"ס ס"פ השולח וטור ס"ס רנ"ב) (אבל עבריין לתיאבון אין איסור בדבר אם רוצים לפדותו אבל אין מחויבים בכך) (ב"י דקדק מלשון הרמב"ם וספר יראים סימן מ"ז):

10. פתחי תשובה יורה דעה רנא:א

אבל אין מחויבים בכך - עט"ז דכאן מיירי במומר לתאבון הרבה פעמים ומשמע דהכא אפילו במבקשים להרגו וכן מבואר בתשובת מהר"ם לובלין ס' ט"ו ותמיהא לי על תשובת חות יאיר סימן קל"ט שכתב בדבר יהודי גנב מפורסם שנתפס וייסרוהו יותר מדי דודאי צריכין להשתדל בהוצאות ולהצילו ואין לומר הואיל שדרכו בכך הוי מומר לדבר אחד דמה בכך הא לא הוי מומר להכעיס ומה שקצת אומרים מאחר שהוא גנב מפורסם ה"ל מסכן רבים שרשאים למסרו בידי עובדי כוכבים אין זה ברור לומר שבזה מסכן רבים כי אם יתפס הוא בעונו ימות ואף כי יש חילול השם באשר קצת מרשיעים על כלל ישראל בשביל כך אין אלו רק דברי המון ולא חכמים שבהם כי גם בהם ימצאו לאלפים ולא דברו הפוסקים שרשות למוסרו רק בעוסק בזיופים כי כל הנוגע בזה יטמא ומטבעות הללו יתפשטו בקרב ישראל וכמה נפשות נקיים יבואו מזה לידי סכנה משא"כ גנב כזה עכ"ל ולא זכר כלל דברי הב"י והרמ"א בכאן דאף במומר לתיאבון אין חייבים לפדותו

11. גמ' בבא מציעא פג:-פד.

רבי אלעזר ברבי שמעון אשכח לההוא פרהגונא דקא תפיס גנבי אמר ליה היכי יכלת להו לאו כחיותא מתילי דכתיב בו תרמוש כל חיתו יער איכא דאמרי מהאי קרא קאמר ליה יארב במסתר כאריה בסוכו דלמא שקלת צדיקי ושבת רשיעי אמר ליה ומאי אעביד הרמנא דמלכא הוא אמר תא אגמרך היכי תעביד עול בארבע שעי לחנותא כי חזית איניש דקא שתי חמרא וקא נקיט כסא בידיה וקא מנמנמם שאול עילויה אי צורבא

מרבנן הוא וניים אקדומי קדים לגרסיה אי פועל הוא קדים קא עביד עבידתיה ואי עבידתיה בליליא רדודי רדיד ואי לא גנבא הוא ותפסיה אישתמע מילתא בי מלכא אמרו קריינא דאיגרתא איהו ליהו פרונקא אתיוה לרבי אלעזר ברבי שמעון וקא תפיס גנבי ואזיל שלח ליה רבי יהושע בן קרחה חומץ בן יין עד מתי אתה מוסר עמו של אלהינו להריגה שלח ליה קוצים אני מכלה מן הכרם שלח ליה יבא בעל הכרם ויכלה את קוציו .. ואף רבי ישמעאל ברבי יוסי מטא [פד.] כי האי מעשה לדידה פגע ביה אליהו אמר ליה עד מתי אתה מוסר עמו של אלהינו להריגה אמר ליה מאי אעביד הרמנא דמלכא הוא אמר ליה אבוך ערק לאסיא את ערוק ללודקיא

ד. נזהרת! (We Warned You!)

12. גמ' יומא פג:

רבי מאיר ורבי יהודה ורבי יוסי הוו קא אזלי באורחא רבי מאיר הוה דייק בשמא רבי יהודה ורבי יוסי לא הוו דייקו בשמא כי מטו לההוא דוכתא בעו אושפיזא יהבו להו אמרו לו מה שמך אמר להו כידור אמר שמע מינה אדם רשע הוא שנאמר כי דור תהפכת המה רבי יהודה ורבי יוסי אשלימו ליה כיסייהו רבי מאיר לא אשלים ליה כיסיה אזל אותביה בי קיבריה דאבוה אתחזי ליה בחלמיה תא שקיל כיסא דמנח ארישא דההוא גברא למחר אמר להו הכי אתחזי לי בחלמאי אמרי ליה חלמא דבי שמשי לית בהו ממשא אזל רבי מאיר ונטריה כולי יומא ואייתיה למחר אמרו לו הב לן כיסן אמר להו לא היו דברים מעולם אמר להו רבי מאיר אמאי לא דייקיתו בשמא אמרו ליה אמאי לא אמרת לן מר אמר להו אימר דאמרי אנא חששא אחזקי מי אמרי משכוהו ועיילוהו לחנותא חזו טלפחי אשפמיה אזלו ויהבו סימנא לדביתו ושקלוהו לכיסייהו ואייתו אזל איהו וקטליה לאיתתיה היינו (דתנן) [דתניא] מים ראשונים האכילו בשר חזיר מים אחרונים הרגו את הנפש

13. רמ"א חושן משפט שפחז:

יש אומרים דאדם המוכה מחבירו יכול לילך לקבול לפני עכו"ם אע"פ דגורם למכה היזק גדול (מרדכי ומהרי"ו הנ"ל סימן כח ות' מ"י דנזיקין סימן סו ומהר"ם מרזבורק):

ה. הלעיטהו לרשע וימות! (Let Him Die!)

14. משנה מעשר שני ה:א

כָּרֵם רֶבְעִי, מְצִינֵי אוֹתוֹ בְּקוֹזוֹת אֲדָמָה, וְשֵׁל עֶרְלָה בְּחֶרְסִית, וְשֵׁל קְבֻרוֹת בְּסִיד, וּמְמָחָה וְשׁוֹפָה. אָמַר רַבִּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, בְּמָה דְּכָרִים אָמְרִים, בְּשִׁבְעֵית. וְהַצְנוּעִים מְנִיחִין אֶת הַמְּעוֹת וְאוֹמְרִים, קַל הַנְּלָקֵט מִזֶּה, וְהָא מְחַלְלֵל עַל הַמְּעוֹת הָאֵלוֹ:

15. גמ' ב"ק טז.

אמר רבן שמעון בן גמליאל בד"א בשביעית דהפקר נינהו אבל בשאר שני שבוע הלעיטהו לרשע וימות והצנועין מניחין את המעות ואומרים כל הנלקט מזה מחולל על המעות הללו

16. שו"ת חוות יאיר סי' קמב

ואני תמה מאד על לשון זה דהמשמעות בפשטי' דלא לבד בהאי מלתא גופא דלא נקפיד להזהירו מאיסור אם בלה"נ יש בו עוד איסור שיעבור רק ככל שהוזק רשע גם משמע דשרי לספינהו איסור בידים ואיך יתכן זה ואנו מוזהרין על כל איש ישראל להזהירו בחשש שוגג ולמנעו בכל כוחינו ממזיד (ע"י ב"ד סי' רכ"ח סט"ו בהג"ה) ואפילו את"ל בזה דאם יאכל הרי רשע הוא לכן לא מוטל להזהירו בזה הדבר בעצמו והלעיטהו לאו דווקא מ"מ קשה הרי ק"ל החשוד לדבר אחד אינו חשוד לד"א כ"ש אם חמיר מיני' (ולכן ק"ל מותרה לדבר קל א"מ לדבר חמיר) כ"ש שאינו חשוד לדבר שיש בו ב' איסורים ה"נ אפשר שיפרוש מן הגזל ע"י איסור מוסף של ערלה .. ומי שיעלה ארוכה למחלתי בזה רופא אומן יקרא

17. פירוש המשנה לרמב"ם מעשר שני ה:א

ואומר רשב"ג שלא נצריך לבני אדם לציין ולרשום כרם רבעי ושל ערלה שלא יאכלו מהם בני אדם אלא בשנת השמיטה שהוא הפקר, ויד כל אדם שוה בגנות ובכרמים, אבל שלא בשנת השמיטה אין צריך לרשום, לפי שאין רשות בני אדם לשלוח ידם ולאכול מה שאינו שלהם, ואם עבר אדם ואכל הרי זה גזלן, ואין לנו לעשות תקנה לגזלן שלא יבאו לידי מכשול, לפי שעוון הגזלנות יותר גדול, וכל זה דבר אמיתי:

18. מאירי ב"ק טז.

ודברים אלו כלם בשנת השמיטה שהיתה יד הכל מורסית ליגע בה הא בשאר שנים הואיל ונגיעתם אסורה אין מתקנין לעוברי עברה אלא אם יגעו מוטב וישתמשו בחטא ויאכלו דבר האסור וכגון זה הלעיטהו לרשע וימות

19. ר"ש סיליליא על ירושלמי דמאי ג:ה

כיון דאין רשות לגעת בהן, בפירות גזלנין הן, והלעיטהו לרשע וימות, וכל היכא דאיכא איסורי טפי, עדיף טפי כדי שימות מהרה

20. חזון אי"ש דמאי ח:ט

של הכנענים לזה, יהא דחמיר הלעיטהו הוא לישנא בעלמא שאיך זקוק למעשהו ולבקיד על הללתי, ומי"מ י"ל דננותן לפינדקית נמי לא מקרי נותן כיון שהיא מניעה מחמת גוג, אלא חובת הפרשת מעשר חלה בשעה שנותן לה כיון שאפשר שלא יוחזר לידו והלכך מעשר מה שהוא נותן וכי"מ ל' הגמ' שאין דרך חזר כו' ור"ל וזה מקרי מיניא מציחי כיון שיש כאן אפשרות הליפין ימחזיבו בהפרשתו אם החליפה.

1. תקדים – ראיות מהגמרא (Precedent)

21. דרך ארץ רבה פרק ה'

לעולם יהיו כל בני אדם חשובין לפניך כלסטים והוי מכבדן כר"ג ומעשה ברבי יהושע שהשכים אצלו אדם ונתן לו אכילה ושתייה והעלהו לגג לשכב ונטל סולם מתחתיו מה עשה אותו האיש עמד בחצי הלילה ונטל את הכלים וכרכן בטליתו וכיון שביקש לירד נפל מן הגג ונשברה מפרקתו לשחרית השכים רבי יהושע ובא מצאו כשהוא נופל אמר לו ריקה כך עושין בני אדם שכמותך אמר לו רבי לא הייתי יודע שנטלת את הסולם מתחתיו אמר לו ריקה אי אתה יודע שמאמש היינו זהירין בך מכאן א"ר יהושע (בן לוי) לעולם יהיו כל בני אדם בעיניך כלסטים והוי מכבדן כר"ג

22. שו"ת מנחת שלמה תנינא (ב - ג) סימן קלג

בגדרי הלבנת פנים בתביעה לחשוד על ממון אחרי תת ברכה בכבוד ויקר כדחזי הנני מוקיר ומחשיב את רצונו לחוות דעתי על קונטרסו החשוב בענין הלבנת פנים בתביעת ממון, כגון בעה"ב החושד בפלוגי שעבד בביתו ומבקש ממנו לפתוח תיקו. ואף שאמד הנתיני מדבריו הטובים והישירים, עכ"ז הנני רושם לפי סדר דבריו את אשר נלענ"ד להעיר.

א) שפיר מסתבר כדעתיה דמר שמברייטא זו [מסכת דרך ארץ פ"ה "לעולם יהיו כל בני אדם חשובין לפניך כלסטים והוי מכבדן כר"ג, ומעשה ברבי יהושע שהשכים אצלו אדם ונתן לו אכילה ושתייה והעלהו לשכב ונטל סולם מתחתיו, מה עשה אותו האיש, עמד בחצי הלילה ונטל את הכלים וכרכן בטליתו וכיון שביקש לירד נפל מן הגג ונשברה מפרקתו, לשחרית השכים רבי יהושע ומצאו כשהוא נופל, אמר לו ריקה כך עושין בני אדם שכמותך, אמר לו רבי לא הייתי יודע שנטלת את הסולם מתחתיו, אמר לו ריקה אי אתה יודע שמאמש זהירים בך"], שמעינן רק שמוטר או צריך כל אדם לשמור על ממונו ולהזהר גם מכשרים כמו מליסטים אבל לא נשמע משם שמוטר גם לבייש אותם, וגם נראה שאם אותו גנב לא היה יכול כל כך לבצע גניבתו לא היה בא כלל לידי בויון וכ"ש לנזק של חבלה, כי היה רואה שהסולם איננו והיה מבקש מבעה"ב להביאו, והיה דן אותו לכף זכות שהסילוק היה לאיזה צורך ולא להיות נעלב מזה, ומה שנשברה מפרקתו היה רק מחמת רוב הבהילות שלו, וממילא לא שמעינן כלל מהך עובדא שמוטר לגרום חבלה לגנב וכ"ש שלא לסכן חיים בשבירת מפרקתו דחשיב כמת שמטמא מחיים.

23. גמ' ב"ק טו:

דתניא רבי נתן אומר מניין שלא יגדל אדם כלב רע בתוך ביתו ואל יעמיד סולם רעוע בתוך ביתו ת"ל לא תשים דמים בביתך:

24. מהרש"א (ח' אגדות) ב"ק טו:

מנין שלא יגדל אדם כלב רע וכו' ושלא יעמיד סולם רעוע וכו'. הוסיף בזה אף שכבר הזהיר הכתוב על המעקה הוא מפני דרי בני ביתו שלא יפלו מן הגג אבל לגדל כלב רע דודאי לא יגיע ההיזק לבני ביתו שהורגל כלב הרע עמהם אבל הוא מגדלו לשמירתו מן הגנבים בליה וכן בסולם רעוע ידעו בו בני ביתו ואעפ"כ קאמר לא תשים וגו' וק"ל:

25. שו"ת חוות יאיר סי' קסה

וכיוצא בו ממ"ש דלאו בכל גוונא עביד איניש דינא לנפשיה טעה חד מרבנן שהיה לו חנות לפני פתח ביתו בכל מיני קטניות וזרעונים ותרנגולות של שכינה פורחות תמיד על החנות ואוכלות מהם ואף שהפריחן כמה פעמים חזרו ופורחות וכמה פעמים הגיד לבעל התרנגולות שישמור תרנגולותיו ואם יחזרו ויבואו יכס וימיתם ולא חש ופעם אחת שחזרו ובאו ואכלו הכה בעל החנות אחריהם והרג אחת מהם המובחרת העומדת לגדל ביצים ואפרוחים ובאו לדין והיה פשוט בעיני בעל החנות דפטור משני טעמים האחת שהתרה בו כמה פעמים והנהי עזי דשוקא מתרינן במארייהו וכו' כבב"ק כ"ג ע"ב ועוד הרי ק"ל עביד איניש דינא לנפשיה אפי' במקום דליכא פסיד' דכיון דבדין בעי עביד לא טרח כ"ש ככה"ג. והוי ודאי פסידא ומ"מ יצא חייב ממני בדין וביקש לידע מאיזה טעם דנתנו ואע"פ שלא הייתי מחויב כי בא ברצון לדין לפני מ"מ הודעתיו .. בסגנון זה כי לפי שתי טענותיו אם צדקו יחדיו קשה התראה למה לי הלא ק"ל דעביד איניש דינא לנפשיה ולא בעי התראה ואת"ל דבגדון דידן ליכא פסידא שהיה יכול להפריחן ולילך תיכף עם חבירו לב"ד שהרי לא סירב ולא דמי לההוא אגרותא שם כ"ז ע"ב כפי' רש"י הלא ק"ל כר"ג דמ"מ עביד איניש דינא לנפשיה כ"ש שאפשר שבגדון ג"כ מקרי איכא פסידא אחר שבכל עת ובכל שעה התרנגול' מזיקים לו וגם על הש"ס קשה בהנהגו עיזי דשוקא דמפסדי דמתרינן וכו' למה צריך התראה וגדולה מזו כתבו התוס' שם דדווקא עיזי בשוקא דקיימי לשחיטה וכו' מש"כ עז העומדת לחלבה וכו' יכול לומר לכשיזיק ישלם וכ"פ טור וש"ע סי' שצ"ז ולמה הלא ק"ל עביד איניש דינא לנפשי' ומוכח מאותה סוגיא שרשאי להכות חבירו ולחבול בגופו ולהזיק ממנו להציל את שלו ואחר שכתבו התוס' גבי עיזי דשוקא דשחטינן להו אחר התראה ואע"ג שישלמו מה שהזיקו לא בעי למיקם בהדיהו בדינא וכו' והוא ממש טעם מ"ש ר"נ עביד איניש דינא לנפשיה.

אלא ע"כ הטעם דלא אמרינן עביד איניש דינא לנפשיה רק כשבא חבירו להזיקו בכוונה ורצון יכול לעמוד מנגד להציל ממנו ולהזיק חבירו בין בגופו בין בממונו מש"כ כשבמות חבירו מזקת אותו בלי ידיעתו ובלי רצון חבירו והוא סוגי' דפרק כיצד הרגל כ"ג.

26. שו"ת מהרש"ם ד:קמ

בדבר שאלתו אם מותר עפ"י דתוה"ק (לולא דד"מ) לפזר בתוך שדהו סם המות לבהמות בכדי שיוזקו וימותו בהמות אחרים שרגילים לילך ולהזיק בתוך שדהו אחרי שהתרה בבעליהם .. אבל בגוף הדבר אי מותר להזיק בהמות חבירו במקום פסידא הדבר מפורש לאיסור בש"ס ב"ק וש"ע חו"מ סימן שצ"ז וכמ"ש בתשו' חו"י סי' קס"ה והובא ג"כ בפת"ש שם וביאר שם בטעמא דל"א עביד איניש דינא לנפשי' במקום פסידא אלא כשבא חבירו להזיקו בכונה ורצון משא"כ בשורו שהיא שלא בכונה בעה"ב ורצונו אלא שחזר והקשה מהא דסי' שפ"ג שהביא ר"מ בשור שעלה ע"ג שור להורגו דמותר בעל השור התחתון לשמוט את שורו גם ככה אף דעי"ז יהרג העליון והניח בצ"ע ואעפ"כ סיים ומ"מ הדין דין אמת. ואם כי לכאורה יפה העיר ר"מ דיש לחלק בין היכי דמזיק שור של חבירו בידים ובין היכי דעושה רק בשלו ושל חבירו ניוזק ממילא דאדם עושה בתוך שלו מה שירצה מ"מ לפי טעמו של החו"י שחילק משום דבהמתו מזיקו שלא ברצון בעה"ב משמע דאין חילוק הגם די"ל דניזון החו"י שאני דהוא מירי בדעביד בדחבר' אי אמרי' עביד איניש דינא לנפשי' משא"כ בנ"ד דהוא עושה בשלו וברשותו וכמ"ש ר"מ מ"מ בצירוף טעמים הנ"ל אין בידי להקל כיון דאפשר בע"א. והנלע"ד כתבתי